

פרשת וארא || גיליון ל"ה

דבר העורך

בו"ל לשון חוזק וחוסן הוא, אמרו חכמנו, בפרשם במסכת גיטין את פשר המילה "פרוזבול", "ושברתי גאון עוזכם אלו בולאות שביהודה..."

נבקש מאת אלוֹקינו שבשמים שיתן עוז, חוסן וחוזק לגליונו הנאוה שיוכל עוד להמשיך ולהוסיף עוד רבות לפרסם תורת חכמי קדם.

השבוע נתברכנו בתורת כמה וכמה מחכמי בראד בעלי שם זהה, הג"ר אריה לייבוש הורוויץ, והג"ר אריה לייב תאומים, נוחם עדן, [ותולדות הגרא"ל תאומים הלוא הם כתובים על גליונו לפורים, עיי"ש ותמצא] שספריהם מלאים בפנינים יקרים ונפלאים כאשר יראה הקורא.

עוד יש בגליונו זה כמה וכמה חידושים נפלאים, כמו כן עיין בהערה לקמן, על פירושי הגאונים ז"ל על הפסוקים שאחרי מכת ברד, בהם מתחנן פרעה למשה להעביר את מכת הברד ומודה כי ה' הצדים והוא הרשיע.

רוב רובי הגיליון מיוסד על הפירוש לפסוק זה, בשנה שעברה הבאנו "שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד" על הפירוש הלז, - הגאון מהרש"ק וה"ברוך טעם", - בספרו "ברוך שאמר" לראש השנה.

הפעם הבאנו השלמה לדברי הברוך טעם מספרו "מרגניתא דר"ב" עה"ת שם הדברים עשירים יותר, וכן הבאנו את ה"כתוב השלישי" אשר שלישי הוא לפרש כך, ושלושה פירושים כתב עה"פ הלז, הוא הגרא"ל תאומים, בספרו יעלת חן עה"ת, מתוקים מדבש הפירושים, עיין ותמצא נחת.

בברכת שבתא טבא

המערכת

וַיָּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּנֹטְתִי אֶת יָדִי עַל מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם. [ז. ה.]

"כבר בארנו שפרעה כפר ואמר לא ידעתי את ה' שהוא שם הוי" ברוך הוא המשגיח בתחתונים, ואמר שהכל על פי הטבע, ע"י מערכי שמים שיי"ב כח הפועל הטוב לעצמו ופועל רע לעצמו, לזה אמר וידעו כי אני ה' המשגיח בכבודי על פני תבל ארצה, בנטוטי ידי על מצרים, והוצאתי את בני ישראל מתוכם, שיש בזה הרעה והטבה כאחת, וזש"ה במכות צפרדע וערוב בהסרת המכה למען תדע כי משגיח בתחתונים להרע גם להיטיב, ובדבר וכן בארבה כתיב למען תספר וגו' ובברד כתיב למען תדע, ובחושך נראה לו שידוד המערכה."

(ספר עבודת הלוי זאלקווא תרי"א להג"ר אריה לייבוש הורוויץ מבראד)

וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בִּיאֹר מֵתָה וַיָּבֹאֲשׁ הַיָּאֹר וְלֹא יָכְלוּ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִם מִן הַיָּאֹר, וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. [ז. כא]

"בגמרא מסכת נדרים דף נ"א: תניא רבי שמעון בן אליעזר אומר, הנודר דג שאני טועם אסור בגדולים ומותר בקטנים, דגה שאני טועם אסור בקטנים ומותר בגדולים, אלא והדגה אשר ביאור מתה קטנים מתו גדולים לא מתו, בתמיה, מקשים העולם למה לא פריך הגמרא מן ההתראה שהתרה משה את פרעה דכתיב והדגה אשר ביאור תמות.

ויש לתרץ על פי דאיתא במדרש שתי דעות, אם היאור נהפך לדם כשהיכחו וביד ישראל נהפך למים, או אם היאור נשאר מים כדמעיקרא וביד המצרים נהפך לדם, ואיתא במדרש למה נלקה על ידי אהרן ולא ע"י משה, מפני שהגין עליו וכו' [-היאור על משה].

נמצא לפי זה אם היה היאור נלקה על ידי משה בוודאי היה על אופן זה שהיאור נשאר מים כדמעיקרא וביד המצרי הפך לדם, מפני שאינו כדאי שילקה על ידו כדלעיל, ואם היה נלקה על ידי אהרן בוודאי נהפך כל היאור לדם דאם לא כן קשה למה לא נלקה ע"י משה, וכבר ידוע שבהתראה כתיב הנה אנוכי מכה במטה אשר ביד, ובמעשה כתיב אמור לאהרן, וצווה לאהרן להלקות היאור, ועפ"ז יובן, בשם אדוני אבי ז"ל."

(ספר גבולות בנימין על התורה לבוב תקמ"ט להג"ר בנימין הכהן רפפורט בשם אביו הג"ר רבי שמחה אחי הגר"ח [הראשון] אב"ד לבוב)

וַיִּשְׁלַח פָּרְעָה וַיִּקְרָא לַמֶּשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הַפַּעַם ה' הַצַּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הָרָשָׁעִים הָעֲתִירוּ אֵלַי ה' וְרַב מִהֵיטָב קָלַת אֱלֹקִים וּבְרָד, וְאַשְׁלַחְהָ אֶתְכֶם וְלֹא תִסְפּוּן לַעֲמֹד. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה כִּצְאָתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַיִם אֶת כָּפִי אֵלַי ה', הַקָּלֹת יִחְדְּלוּן וְהַבְרָד לֹא יִהְיֶה עוֹד, לְמַעַן תִּדְעֶה כִּי לֹא הָאֶרֶץ. וְאַתָּה וְעַבְדֶּיךָ יִדְעִיתִי כִּי טָרִם תִּירָאוּן מִפָּנַי ה' אֱלֹקִים וְהַפְשָׁתָה וְהַשְׁעָרָה נִכְתָּה כִּי הַשְׁעָרָה אֲבִיב וְהַפְשָׁתָה גִבְעֵל. וְהַחֲטָא וְהַכְסֵּמָה לֹא נָכוֹ, כִּי אֶפִּילַת הַנֶּהָ. [ט. כז-לב]

"ויש לדקדק דלמה דוקא בזה אמר לו ואתה ועבדיך ידעתי, ונלענ"ד דהנה עוד יש לדקדק בזה דאמר כצאתי את העיר אפרים וגו' והיינו משום דבעיר מלאה גילולים אסור להתפלל, א"כ גם כל התפילות שעשה משה הי' חוץ לעיר אכן כתב רש"י בפרשת בא וידבר וגו' בארץ מצרים לאמר החודש הזה לכם ע"ש, וא"כ למה לא אמר משה מעיקרא בכל המכות שביקש פרעה מאתו שיעתיר לה' בצאתו מן העיר רק הכא,

רק באמת נחא דבכ"מ שפרעה לא ביקש שהתפלה תהיה באותו רגע דוקא רק סתם העתירו ולא היה הדבר נחוץ לו לפרעה לכן לא היה צורך למשה לומר כצאתי את העיר רק סתם אנכי יוצא ממך והעתרתי וממילא יצא חוץ לעיר והתפלל, אבל הכא שאמר לו פרעה העתירו לה' ורב מהיות קולות ופרש"י ורב די לו במה שהוריד כבר, הרי משמעות שיפסקו הברד והקולות באותו רגע ממש לזה הוצרך משה לומר דבאותו רגע א"א לו להתפלל בהיותו בתוך העיר מלאה גילולים רק כצאתו את העיר.

אח"כ מצאתי ברמב"ן שהרגיש בזה ובזה ניחא מה דכתיב הכא אפרוש מה שלא מצינו כן בכל מקום רק והעתרתי, אלא דהכוונה שלא יתמהמה בתפלה - אך יפרוש כפיו, ו[מיד] הקולות יחדלון, אך שלא יאמרו כיון שאמר פרעה ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים הרי הודה ביכולת השי"ת ושיכול לבטל לאלהים אחרים כמו שכתבו הראשונים דמכות דם ודבר היו לבטל ע"ז שלהם.

וא"כ היה לפרעה לבטל את אלוהיו והרי גבי נכרי בביטול בעלמא סגי והיה יכול משה להתפלל בתוך העיר, לזה אמר לו משה ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים, היינו דאתם עדיין מחזיקים באלהיכם שיש בו ממש ולא ביטלתם [אותם] ולזה (מ)בלתי אפשרי לי להתפלל בעיר רק כצאתי את העיר וק"ל.¹

"עוד נראה לענ"ד ליישב קושיא הנ"ל דדוקא הכא אמר כצאתי את העיר וגו', ולא אמר כן במכות צפרדעים ובערוב עפ"י מה דאיתא בתשובות תרומת הדשן סי' ו', מי שהוא בדרך בעת שצריך להתפלל מנחה והרי הוא קרוב לעיר שכולה גוים, אם ימתין להתפלל עד כי יבוא למלון או יתפלל בשדה.

והשיב, אם יכול להסתלק מן הדרך עד שבודאי לא יפסקוהו עוברי דרכים שפיר טפי להתפלל בדרך ממה שיתפלל במלון בעיר שכולה גוים משום שהרבה גילולים ובתי טומאה יש בה וראיה ממש דכתיב כצאתי את העיר וגו', אמנם אם אין בירור שלא יפסקוהו עוברי דרכים בשדה, בזה שפיר טפי להתפלל במלון בחדר פנוי שלא יבלבלוהו, אף שהוא במקום גילולים.

ובאמת תמהני על הרמ"א באו"ח סי' צ"ד סעיף ט' [שם הביא את] תשובת תרוה"ד הנ"ל, וכתב וז"ל, ומי שבא בדרך והוא סמוך למלון אם יכול להסתלק מן הדרך במקום שלא יפסקוהו עוברי דרכים יסתלק שם ולא יתפלל במלון של ע"ז שלא יבלבלוהו בני הבית, אבל אם א"א לו להסתלק מן הדרך שלא יפסקוהו, יתפלל במלון באיזה קרן זוית, עכ"ל.

דמשמע מדבריו דרישא דלא יתפלל במלון משום דלא יבלבלוהו בני הבית, אבל אי ברי לו שימצא זוית שלא יבלבלוהו יתפלל במלון אף שהוא במקום גילולים, והמעייין בתרוה"ד [יראה ש]אינו כן אלא אם יכול להסתלק בשדה שלא יפסקוהו עוברי דרכים אזי צריך להתפלל בשדה ולא במלון משום דמלאה גילולים אף שימצא קרן זוית שלא יבלבלוהו בני הבית, רק אם בשדה יש חשש שיפסקוהו עוברי דרכים אז יתפלל במלון בקרן זוית שלא יבלבלוהו בני הבית, ולא חיישין למלאה גילולים, ע"ש ותמצא כדברי.

ולענ"ד ט"ס הוא ברמ"א וכך צריך להיות, ולא יתפלל במלון משום גילולים, וכן משמע שם במג"א סקי"ג דלפי הגירסא שלפנינו קשה, שברישא אמר שלא יבלבלוהו בני הבית דמשמע שלא ימצא קרן זוית, ובסיפא מסיים יתפלל בקרן זוית, אלא בודאי כך צ"ל, - ולא יתפלל במלון משום גילולים, אבל אם א"א להסתלק מן הדרך למקום שלא יפסקוהו, יתפלל במלון באיזה קרן זוית שלא יפסקוהו בני הבית.

ולפי"ז במכת צפרדעים ובמכת ערוב, איסור היה למשה להתפלל בשדה, שלא יפסקוהו עוברי דרכים בשדה, ומוטב היה לו להתפלל בעיר אף שהוא במקום גילולים, אבל הכא במכת ברד דכתיב ויך הברד בכל ארץ מצרים את כל אשר בשדה מאדם עד בהמה, א"כ לא היה מתיירא

¹ עיין בגליונו לוארא משנת תשע"ה, שם הבאנו ד"ת זה מהגאון רבנו שלמה קלוגער זלה"ה בספרו אמרי שפר, ושם כתבנו שמצא כן בספרו של הגאון הנזכר כן, - יעלת חן, עיין שם ותמצא עוד שהרב בעל "ברוך טעם" בספרו "ברוך שאמר" על הש"ס בחידושו למסכת ראש השנה דף י"ג. התנבא באותו הסגנון. והנה הובא בליקוט הנחמד "גן רווה" להג"ר חנוך העניך ערזאהן ז"ל מזגירעז את הד"ת הנחמד הלז וכתב ב"מוצא מים" שהוא בשם "אמרי שפר" וציין שנמצא גם כן בספר "יעלת חן", אולם כדאי להוסיף אשר כתב שם בהערות "דברי חנוך", - זאת יתכן רק לפי מה שפירש רש"י ז"ל - טרם תיראו, - עוד לא, וטעמו ידעתי כי עוד לא תיראון מפני ה' עיין שם, אם כן לפי זה לא נתבטלה עבודה זרה שלהם, דהא עדיין אין יראת אלוקים במקום הזה, אכן דעת הרב אבן עזרא וכן הסכים עמו הרמב"ן ז"ל דהפירוש טרם תיראון כטעם קודם, רוצה לומר טרם סור המכה תיראון את ה' עיין שם, ולפי זה הרי נתבטלה עבודה זרה שלהם, ועדיין קשה למה לא היה מתפלל בתוך העיר.

ועיין בפירוש הרמב"ן שבוזה הפי' מיישב את הפסוקים - והפשטה והשעורה לא נכתה וגו' דלא ידע למה נכנסו שני הפסוקים אלה במקום הזה טרם השלים דבר משה בתפילות וסור הברד, ויראה שהם דברי משה אל פרעה שאמר להם ידעתי כי טרם סור המכות תיראון ואחר כך תשנו באיוולתכם, אבל הפשטה והשעורה נכתה וחיטה והכוסמת שהם לכל חיתכם לא נכו במכה זו, והם ביד אלוקים לאבד אותם מכם אם תשובו ותחטאו לפניו, עד כאן דבריו, עיין שם. והנה לפי דעת רש"י ז"ל שמפרש הא דכתיב טרם תיראון עדיין לא תיראון, אם כן מה יענה רש"י ז"ל להקושיא למה סדר ענין זה של והפשטה והשעורה וגו' קודם גמר תפילתו של משה רבינו עליו השלום שהבטיח כצאתי את העיר וגו' והוי ליה לגמור אומר כי עשה משה כן ויצא משה מעם פרעה וגו'. ויש לתרץ זאת כמו שכתוב בערבי נחל על פי מה שכתב רש"י ז"ל בשם המדרש כי אפילות, פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו, אם כן בראות משה רבינו ע"ה שנעשו פלאי פלאות לחיטה ולכוסמת, ולא עבד קוב"ה ניסא לשיקרא, ולזאת הבין שיהיה עוד מכה והוצרך שישאיר הברד ירושת פליטה על מכה השניה, והיינו דקאמר ידעתי כי טרם תיראון וגו' מצד כי והפשטה והשעורה וגו' והחיטה והכוסמת וגו' וכדבר האמור ודברי פי חכם חן. ע"כ.

מלהתפלל בשדה משום שיפסקוהו עוברי דרכים, דברור הוא שאין כאן מי שיפסקוהו, א"כ באמת מוטב להתפלל בשדה מלהתפלל בעיר המלאה גילולים."

"עוד נלענ"ד ליישב קושיא הנ"ל, דהנה עוד יש לדקדק, בצפרדעים כתיב ויצעק משה אל ה', וגם בערוב כתיב והעתרתי אל ה' וסר הערוב, דמשמע שהכל ישמעו מה שהוא מעתיר, והכא כתיב ויפרוש כפיו דמשמע דבלחש התפלל, וגם יש לדקדק במה דאמר משה ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון את ה', מנא ליה זה בדעתם, וגם לאיזה צורך אמר להם כן,

ונראה לפענ"ד דהנה צריכין להבין בזה דכתיב בצפרדעים ויצעק משה דהוא נגד פסק הלכה דאיתא בברכות דף ל"א: מאי דכתיב בחנה וקולה לא ישמע, מכאן שאסור להגביה קולו בתפילה, אך באמת נוחא על פי מה דמבואר בסוטה דף ל"ב. הטעם דתפילה בלחש כדי שלא לבייש עוברי עבירה, ומשום לא פלוג כולם בלחש, ולפי זה זהו דווקא במתפלל תפילת עצמו, אבל במתפלל על אחרים דלא שייך האי טעמא, יכול להתפלל בקול רם, ובארנו בארוכה בפרשת נשא, והנה איכא בתנחומא בחמש מכות הראשונות אין כתיב בהן אלא ויחזק לב פרעה, כיון שבאו חמש מכות ולא שלח, אמר הקב"ה מכאן ואילך אם ירצה לשלוח אינו מקבל, שכך כתיב בחמש מכות האחרונות ויחזק ה' את לב פרעה.

ולפי זה בצפרדעים ובערוב שהם מן חמש מכות ראשונות שעדיין היתה הברירה חפשית ביד פרעה ועמו, א"כ כשאמר למשה העתירו בעדי אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם וגו' וכן בערוב, א"כ היה משה סבור אולי יקיים את דבריו, א"כ כשהעתיר לה' על דבר הצפרדעים או בערוב, היה חשוב תפילתו בעד אחרים, - בעד פרעה ועמו, שתסור מהם המכה, והם ישלחו [-את ישראל], א"כ אינו בדין תפילה בלחש ולכן כתב ויצעק משה.

אבל הכא במכת ברד שהיתה מכה שישית שכבר אמר הקב"ה שיחזק את לבם ולא ישלחו, א"כ כשהתפלל משה עתה להסיר מהם הברד, אינו מתפלל בעד אחרים דהרי ידע דלא להועיל יהיה שלא ישלחו אלא התפלל תפילת עצמו שיתקדש השם על ידו שידעו כי לה' הארץ ותפילתו עושה פרי, א"כ הוי תפילת עצמו וצריך להיות בלחש, דהיא תפילת עצמו ולא תפילה בעד אחרים, משום דואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה', א"כ אין בזה תפילה בעדכם רק תפילת עצמי וצריך להיות בלחש ובפרישת כפים ולא בצעקה.

ועל פי זה נתרוקן קושיא הנ"ל, דהנה צריכין להבין באמת מה איסור יש לדבר בד"ת או בתפילה במקום גילולים, אך לפענ"ד דהכוונה ע"פ מה דאיתא בשו"ע דאסור להתפלל נגד ציורים שבכותל משום חשד, וה"נ הוא הטעם הכא במתפלל במקום גילולים איכא חשדא שלא יאמרו ח"ו דלגולים מתפלל, והנה לפי"ז כל הך במתפלל בלחש, אבל המועק בקול רם שומעין מה מתפלל ולמי שמתפלל, ושוב ליכא חשדא ויכול להתפלל אף במקום גילולים, ולזה שפיר בצפרדעים דכתיב ויצעק משה אל ה' וכן בערוב שהתפלל בקול רם, היה יכול להתפלל אף בעיר במקום גילולים, אבל הכא בברד שהיה צריך להתפלל בלחש, לכן אמר כצאתי את העיר אפרוש כפי. "

(ספר יעלת חן בראדי תקס"ב להג"ר אריה יהודה לייב תאומים האב"ד בראד)

"הנה מה שלא אמר כן בכל המכות נ"ל דבאמת בכל המכות היה הולך חוץ לכרך, ידידוע (ע"ז מ"ד). כי ע"ז נבטלת בדיבור, ע"כ כשאמר פרעה ה' הצדיק, ואיתא בזוה"ק דכשאמר פרעה אני ועמי הרשעים עזבו כל האומות פולחניהון, וא"כ היה נבטל ע"ז ולא היה עוד עליהם שם ע"ז, רק כשארי עצים ואבנים ומתכות, ולזאת הוה ס"ד שלא יצטרך לילך חוץ לכרך, אמנם ביטולם בהדיבור לא די, דהיכי דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דברים שבלב דברים ואין לך ניכרת יותר ממה שהיה גלוי למשה שליבם בל עמם, ולכך הוצרך לצאת חוץ לכרך כי ידע משה שעדיין לא נתבטל טומאת ע"ז, ומדויק בזה - ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני אלקים, - ופרש"י, עדיין לא יראתם, וכיון שנודע למשה מחשבתם הרע, הדברים שבלב מבטלים האמירה שהיא מהשפה ולחוץ.

והארכתי בזה במקום אחר ע"פ - ויאמר יעקב השבעה לי, במ"ש (שבת פ"ח). מכן מודעא רבה לאורייתא, שמקשים המפרשים הא תליוה זבין זביניה זביני, ולפי הנ"ל אתי שפיר, דאיתא במדרש אמר ר"מ בשעה שאמרו נעשה ונשמע היו אומות העולם אומרים דברים המה אומרים והקב"ה מחשבם דברים, והשתא מתורץ שפיר, ידידוע דכל עיקר דין תליוה זבין הוא מטעם דדברים שבלב אינם דברים, דאין מחשבתו ניכר, דדילמא מחמת מורא גמר ומקני, ומבואר כן ברדב"ז (חלק א' סי' נ"ה) שמביא דעת הר"ן שצריך לתת להמוכר דמי שוויה, והסברתי בזה דברי הרמב"ם פ"ב מהלכות גירושין (הלכה כ), וק"ל.

עוד י"ל בפשיטות ונבין בזה התכת הפסוקים שאח"כ, דהנה בספר מעשי ה' מקשה אמאי לא התפלל בתוך הכרך, דהא לא מצינו דאסור להתפלל בתוך עיר שיש בה ע"ז, רק שמשוה לא חפץ להתפלל בתוך העיר כדאיתא במד"ר (שמות רבה פ"ב סי' ז'), וצ"ל דשאני תפילה שהיא בנשיאות כפים, שלזה צריכים קדושה יתירה, ולא כל אדם ראוי לזה כמבואר בספרים, ולכך אין אנו מתפללים בנשיאות כפים, ותפילה כזו אף באדם חשוב אינו רק בעת צורך גדול או לאחר גז"ד שצריכה להיות בכח התגברות רחמים, כמו שכתוב ויצעקו אל ה', וצריך שתהיה במקום טהור.

והנה פרעה חשב שאין צריך כאן הכנה כ"כ לתפילה בחשבו שבודאי הגז"ד לא היה רק עד שישו, וכיון שאמר ה' הצדיק, הרי כבר שב ואין מקום עוד לגז"ד, ועוד עלה בליבו שהברד כבר עשה פעולתו, ואין בו עוד להועיל, רק על דרך שאמרו חז"ל (ברכות נ"ט.) - למה נבראו רעמים... כדכתיב ואלקים עשה שייראו מלפניו (קהלת ג. טו). - ואחרי שכבר יראת ה' על פניו למה עוד ריבוי הקולות, ולזה אמר העתירו אל ה' ורב מהיות קולות אלקים, וכפרש"י די לו במה שהוריד כבר.

אבל באמת מבואר סתירת טענותיו, א' שעדיין ירא את ה', ב' שהברד לא עשה עדיין כלה שעוד נשארו החיטה והכוסמת והוי כתוך הגז"ד ולבטלו צריכים פרישות כפים כנ"ל, אשר א"א בתוך הכרך, לזאת אמר משה כצאתי את העיר אפרוש כפי, ולסתור את דברי פרעה אמר ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון, עדיין לא יראתם, והחיטה והכוסמת לא נכו כנ"ל וקל להבין.

(ספר מרגניתא דר"ב להרב "ברוך טעם")

מיהו הגאון "רבי נפתלי הירץ מלבו"ב - ב'.

בקצרה: בגליונות קודמים הבאנו מספר פעמים דברי תורה וחרפות מספרים וסופרים בשם "הגאון רבי נפתלי הירץ מלבו"ב", [עיין בגליונותנו לוארא ותרומה משנת תשע"ה הובאו דבריו בספר מרגניא דר"ב על התורה להגאון הרב בעל ברוך טעם, ובספר ליקוטי שושנים וארשא תר"מ לר"מ בן לוי מזאלקווא] ושם הבאנו שנכתב עליו ש "היה בן דורו של הנודע ביהודא", בכך יצאנו לברר מי היה רבי נפתלי הירץ זה, והאם מדובר ברבה של לבוב או באחד מהאריות ובעלי תריסין שהרביצו תורה בשיבותיה, האם התייחס למשפחת הלויים לנדא, וכו'.

מועמד נוסף יורד מן הרשימה עקב אי התאמה בתקופת חייו בעיר למברג, והוא -

"תמה" ה"ר נפתלי הירץ ב"ר מנחם. ריש מתיבתא פה, [לבוב] חיבר פירוש קצר על מדרש רבה וחמש מגילות, ובשער הספר כתוב: "פירוש למדרש הרבות והתורה, לברו הגאון מוהר"ר נפתלי דמתקרי הירץ יצ"ו ריש מתיבתא בק"ק לעמבורג במדינת רוסיא, נדפס פה ק"ק קראק אקרית מלך רב זיגמונד אגוסטוס אדונינו המלך יר"ה ותנשא מלכותו, ותהי ראשית מלאכתו היום יום א' ר"ח אלול שכ"ט לפ"ק", ובסוף סיים המדפיס "ותשלם המלאכה מלאכת הקודש יום ה' י"ב אלול שכ"ט לפ"ק".

ועל [פירושו ל] חמש מגילות רשום על השער "פירוש מדרש חמש מגילות אשר אינן ותיקן וחיבר הגאון מוהר"ר נפתלי דמתקרי הירץ יצ"ו ב"ר מנחם ז"ל ריש מתיבתא בק"ק לעמבורג במדינת רוסיא, ותהי ראשית מלאכתו יום ו' ט"ו אב השכ"ט",

והמחבר בהקדמתו מספר כי קדמו בדפוס חכם אחד מחכמי מצרים, כוונתו להרב בעל יפה תואר אשר היה בתוניס, וחתום שם הטרוד נפתלי דמתקרי הירץ ב"ר מנחם זלה"ה, נפטר בלבוב י"ז ניסן שמ"ב, ומצבתו נעתקה במצב"ק ח"א 2 סי' ו' וח"ד דף ס"ח ע"ב וחרות עליה:

נפטר ביום י"ז ניסן שמ"ב לפ"ק. נשברו לוחות האבן אראלים אחזו בארון הקודש ונלקח מאיתנו רועה נאמן אמונת אומן ישראל, הוא הגאון הגדול מאור הגולה כקש"ת מוה"ר נפתלי הנקרא רבי הירצקי ריש מתיבתא דפה לבוב הנקרא לעמבערג בהרב מוהר"ר מנחם ז"ל, הרביץ תורה בישראל והעמיד תלמידים רבים אשר רבים מהם הם גדולי ישראל זכותו יעמוד לנו ולכל ישראל, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים אמן:

והוא אשר הביאו בעל צמח דוד וז"ל, ובימיו (בימי הרש"ל) הרביצו תורה בישראל בארץ בפולין ורוסיא וכו' ר' הירצקי ראש ישיבה בלעמבערג וכן בעל סדר הדורות הביא וז"ל בימים ההם הרביצו תורה בישראל גאוני הדור וגדולי ישראל הגאון מוה"ר הירצקי ז"ל ר"מ דק"ק לעמבערג ובנו הוא ה"ר מאיר."

גיליון זה זוכות הרבים המעיינים בו נתנדבו השבוע:

לעילוי נשמת

הרה"ח רבי משה בן הרה"ח רבי חיים יהודה הלוי ז"ל

הונצח על ידי ידידינו הנדיב הנכבד

הרה"ח רבי ראובן גרוסמאן שליט"א

קווינס - ניו יורק

לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות אל המערכת

agalitsyaner@gmail.com

ניתן לפנות אלינו גם לעריכת ספרים וקובצים לאותה

הכתובת - ואי"ה נהיה עמכם בקשר

לבקשת רבים אומרים מי יראנו טוב... ניתן להשיג את הגיליון ולהפיצו ברבים מתוך - "לדעת-נט"

יו"ל ע"י מערכת "א גאליציאנע שטיקל תורה"

חברי המערכת:

הר"ר חיים משה הכהן זורגר הי"ו

הר"ר אריה רוזן הי"ו

שנה שניה תשע"ו